

**EKONOMICZNE, ZARZĄDCZE
I SPOŁECZNO-KULTUROWE
WYMIARY RELACJI POLSKO-CZESKICH**

EKONOMICZNE, ZARZĄDCZE I SPOŁECZNO-KULTUROWE WYMIARY RELACJI POLSKO-CZESKICH

redakcja naukowa:

Bogusława Drelich-Skulska

Magdalena Sobocińska

Andrea Tomášková

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2023

Recenzja naukowa

Rafał Kasprzak, Monika Nad'ová Krošláková

Redakcja wydawnicza

Dorota Pitulec

Korekta

Barbara Łopusiewicz

Skład i łamanie

Małgorzata Myszkowska

Projekt okładki

Beata Dębska

Na okładce wykorzystano zdjęcie z zasobów 123 Royalty Free

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2023

Nota copyright obowiązuje do 29 lutego 2024 roku.

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

Od 1 marca 2024 roku publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-
Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

ISBN 978-83-67400-66-4 (dla wersji papierowej)

ISBN 978-83-67400-67-1 (dla wersji elektronicznej)

DOI: 10.15611/2023.67.1

Cytuj jako: Drelich-Skulska, B., Sobocińska, M. i Tomášková, A. (red.). (2023). Ekonomiczne, zarządzające i społeczno-kulturowe wymiary relacji polsko-czeskich. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Úvod.....	16
Introduction	21
I. Kulturowe i społeczne uwarunkowania relacji polsko-czeskich	
1. <i>Bogusława Drelich-Skulska, Magdalena Sobocińska: Uwarunkowania i formy dyplomacji kulturalnej Polski i Czech w kontekście przechodzenia od dyplomacji tradycyjnej do dyplomacji publicznej</i>	29
1.1. Wprowadzenie.....	30
1.2. Ewolucja dyplomacji i jej implikacje dla roli kultury w stosunkach zagranicznych	31
1.3. Dyplomacja kulturalna a zagraniczna polityka kulturalna – sposoby konceptualizacji i przyczyny rosnącego znaczenia	34
1.4. Zagraniczna polityka kulturalna Polski i Czech – uwarunkowania i etapy rozwoju	37
1.5. Podsumowanie	44
Bibliografia.....	44
2. <i>Agnieszka Bem, Paweł Prędkiewicz: Efektywność szkolnictwa wyższego w Polsce i w Czechach – analiza porównawcza na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej.....</i>	47
2.1. Wprowadzenie.....	47
2.2. Ewolucja edukacji wyższej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.....	48
2.3. Sektor edukacji wyższej w Polsce i w Czechach.....	49
2.4. Analiza względnej efektywności sektora edukacji wyższej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.....	57
2.5. Podsumowanie	60
Bibliografia.....	61
3. <i>Adam A. Ambroziak: Kierunki polityki pomocy publicznej Polski i Czech na tle innych państw Europy Środkowej i Wschodniej po akcesji do Unii Europejskiej</i>	63

3.1.	Wprowadzenie.....	64
3.2.	Wielkość i dynamika pomocy publicznej.....	66
3.3.	Intensywność pomocy publicznej.....	68
3.4.	Pomoc publiczna objęta rozporządzeniem o wyłączeniach grupowych	70
3.5.	Struktura pomocy publicznej	71
3.6.	Pomoc na wsparcie przedsiębiorców dotkniętych negatywnymi konsekwencjami pandemii COVID-19	76
3.7.	Podsumowanie	79
	Bibliografia.....	81
4.	<i>Karolina Krawiec</i> : Polsko-czeskie relacje w ujęciu społeczno-ekonomicznym.....	85
4.1.	Wprowadzenie	86
4.2.	Gospodarka Rzeczypospolitej Polskiej oraz Republiki Czeskiej	89
4.3.	Współpraca gospodarcza	93
4.4.	Polska i Czechy na tle pozostałych państw Unii Europejskiej	96
	Bibliografia.....	102
II. Współpraca między Polską a Czechami w kontekście warunków życia ludności i rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym		
5.	<i>Jaroslava Dědková, Piotr Gryszel</i> : Warunki życia na polsko-czeskim pograniczu. Przykład Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	107
5.1.	Wprowadzenie.....	108
5.2.	Warunki życia a jakość życia.....	108
5.3.	Charakterystyka obszaru transgranicznego.....	109
5.4.	Warunki życia mieszkańców	110
5.5.	Podsumowanie	117
	Bibliografia.....	118
6.	<i>Eva Kovářová, Ivana Čermáková</i> : Riziko chudoby a sociálního vyloučení v Česku a Polsku: nejzranitelnější skupiny populace v retrospektivě let 2010 až 2020	119
6.1.	Úvod.....	120
6.2.	Teoretické a sociálně-politické ukotvení konceptů chudoby a sociálního vyloučení v Česku a Polsku	121
6.3.	Priority Česka a Polska v oblasti redukce chudoby a sociálního vyloučení v kontextu agendy strategie Evropa 2020	124

6.4.	Skupiny populace v riziku chudoby nebo sociálního vyloučení v Česku a Polsku v období let 2010 až 2020	126
6.4.1.	Vymezení zranitelných skupin populace ve vztahu k chudobě a sociálnímu vyloučení.....	126
6.4.2.	Aplikace metodiky Evropské komise pro sledování rizika chudoby a sociálního vyloučení.....	127
6.4.3.	Zranitelné skupiny populace ve vztahu k chudobě a sociálnímu vyloučení v Česku a Polsku.....	128
6.5.	Shrnutí a závěr.....	139
	Seznam použitých zdrojů	140
7.	<i>Eva Kostikov, Dawid Szramowski: Srovnání cirkulární ekonomiky: zkoumání pokroku a výzev Polska a České republiky</i>	144
7.1.	Úvod.....	145
7.2.	Literární rešerše	146
7.3.	Metodologie	148
7.4.	Výsledky výzkumu	149
7.5.	Diskuse.....	166
7.6.	Závěr	169
	Seznam použitých zdrojů	171
8.	<i>Bartosz Fortuński: Wpływ polskiego i czeskiego handlu zagranicznego na rzeczywistą otwartą emisję CO₂ w latach 2000-2020 w kontekście polityki energetycznej UE.....</i>	174
8.1.	Wprowadzenie.....	175
8.2.	Metodologia zastosowana w badaniu.....	176
8.3.	Oficjalna zamknięta emisja CO ₂ Polski, Czech wraz z ich 78 partnerami handlowymi	178
8.4.	Rzeczywista otwarta emisja CO ₂ Polski - po uwzględnieniu handlu z 78 krajami.....	180
8.5.	Czeska rzeczywista otwarta emisja CO ₂ - po uwzględnieniu handlu z 78 krajami.....	183
8.6.	Podsumowanie	185
	Bibliografia.....	187
III. Polsko-czeska współpraca transgraniczna - szanse i wyzwania		
9.	<i>Katarzyna Łukaniszyn-Domaszewska, Elżbieta Karaś, Katarzyna Mazur-Włodarczyk, Roman Śmietański: Współpraca transgraniczna jako czynnik determinujący zrównoważony rozwój regionu przygranicznego na przykładzie pogranicza polsko-czesko-słowackiego ..</i>	191

9.1.	Wprowadzenie.....	192
9.2.	Teoretyczne ujęcie współpracy transgranicznej regionów pogranicza	195
9.3.	Porównanie zakończonych projektów transgranicznych z pogranicza polsko-czesko-słowackiego w ramach Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej	197
9.4.	Podsumowanie	200
	Bibliografia	200
10.	<i>Elżbieta Karaś, Katarzyna Łukaniszyn-Domaszewska, Katarzyna Mazur-Włodarczyk, Roman Śmietański: Model budowania współpracy transgranicznej na przykładzie klastra zrównoważonego rozwoju i turystyki prozdrowotnej w regionie polsko-czeskim.....</i>	203
10.1.	Wprowadzenie.....	204
10.2.	Klasy i inicjatywy klastrowe jako zaawansowane formy rozwoju współpracy transgranicznej.....	205
10.3.	Specyfika projektu polsko-czeskiego klastra na przykładzie klastra zrównoważonego rozwoju i turystyki prozdrowotnej.....	209
10.4.	Podsumowanie	211
	Bibliografia	213
11.	<i>Zuzana Khendriche Trhlínová: Role projektů přeshraniční spolupráce při podpoře rozvoje území na polsko-českém pomezí.....</i>	215
11.1.	Úvod.....	216
11.2.	Cíl a metodika	217
11.3.	Přeshraniční projekty v rozvoji území	218
11.4.	Závěr	222
	Seznam použitých zdrojů	223
12.	<i>Łukasz Wróblewski: Postrzeżenie przez Polaków oraz Czechów sporu o KWB Turów w kontekście uwarunkowań dalszej integracji mieszkańców Euroregionu Nysa.....</i>	225
12.1.	Wprowadzenie.....	226
12.2.	Geneza oraz przebieg polsko-czeskiego sporu o Kopalnię Turów	227
12.3.	Podstawowe założenia badań oraz opis próby badawczej....	230
12.4.	Wpływ polsko-czeskiego sporu o Kopalnię Turów na transgraniczną integrację mieszkańców Euroregionu Nysa - wyniki badania.....	237

12.5. Wnioski z badań.....	239
12.6. Podsumowanie.....	241
Bibliografia.....	242
IV. Finansowy i zarządczy wymiar relacji polsko-czeskich	
13. <i>Piotr Luty</i> : Kierunki badań naukowców z Polski i Czech w obszarze rachunkowości i podatków na podstawie publikacji z bazy SCOPUS.....	247
13.1. Wprowadzenie.....	248
13.2. Metodyka przeglądu badań z zakresu rachunkowości i podatków w Polsce i w Czechach.....	249
13.3. Obszary badań w rachunkowości prowadzone przez naukowców z Polski i Czech.....	250
13.4. Obszary badań w podatkach prowadzone przez naukowców z Polski i Czech.....	254
13.5. Podsumowanie.....	258
Bibliografia.....	258
14. <i>Lenka Farkačová</i> : Fiskální aspekty determinující vztahy mezi ekonomickými subjekty v České republice a Polsku.....	262
14.1. Úvod.....	262
14.2. Vymezení vybraných fiskálních aspektů v České republice a v Polsku.....	263
14.3. Vztah České republika a Polska jakožto exportních/importních partnerů.....	268
14.4. Závěr.....	268
Seznam použitých zdrojů.....	269
15. <i>Andrea Tomášková</i> : Devizové intervence České národní banky a jejich potenciální souvislost s českým exportem zboží a služeb mezi ČR, eurozónou a Polskem.....	271
15.1. Úvod.....	271
15.2. Devizové intervence.....	272
15.3. Společensko-ekonomická situace v ČR před zahájením devizových intervencí.....	273
15.4. Důvody pro intervence dle ČNB.....	274
15.5. Vnímání ČNB odborníky a veřejností.....	276
15.6. Metodologie.....	276
15.7. Období intervencí.....	277

15.8.	Export zboží a služeb do eurozóny a do Polska	278
15.9.	Souvislosti mezi devizovými intervencemi a vývojem exportu do eurozóny a do Polska	281
15.10.	Průzkumy Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR)	283
15.11.	Závěr	284
	Seznam použitých zdrojů	285
16.	<i>Marta Maciejasz, Robert Poskart: Percepcja współczesnego pieniądza i kryptowalut w świetle badań ankietowych na przykładzie młodych użytkowników pieniądza z Czech i Polski.....</i>	288
16.1.	Wprowadzenie	289
16.2.	Kryptowaluty jako nowe zjawisko w świecie finansów – przegląd literatury	290
16.3.	Metodologia badania i charakterystyka próby badawczej..	292
16.4.	Percepcja kryptowalut – podobieństwa i różnice na przykładzie Polski i Czech.....	293
16.5.	Podsumowanie	300
	Bibliografia	301
17.	<i>Václav Kupec: Management auditu veřejné správy – přeshraniční inspirace.....</i>	303
17.1.	Úvod.....	303
17.2.	Literární rešerše	304
17.2.1.	Veřejná správa	305
17.2.2.	Aktuální rizika	307
17.2.3.	3D audit	310
17.3.	Metodika výzkumu.....	313
17.4.	Výsledky výzkumu.....	315
17.5.	Diskuze a poznámky	318
17.6.	Závěr	320
	Seznam použitých zdrojů	321
	Noty o Autorach.....	326

Wstęp

Badania dotyczące różnych obszarów polsko-czeskiej współpracy cechują się dużą złożonością, gdyż wymagają przyjmowania interdyscyplinarnej perspektywy i uwzględniania w procesie badawczym nie tylko aktualnych uwarunkowań, ale także czynników związanych z historią, kulturą oraz etapami rozwoju stosunków polityczno-gospodarczych między państwami. Upowszechnianie wyników rozpoznania naukowych dotyczących tej problematyki, oprócz realizacji celów poznawczych, powinno służyć pogłębianiu współpracy i partnerstwa między Polską i Czechami w wielu obszarach życia społeczno-gospodarczego i lepszemu wykorzystaniu szans rozwojowych dzięki synergicznemu powiększaniu zasobów. Warto dodać, że prowadzenie pogłębianych analiz i formułowanie wartościowych wniosków jest uwarunkowane posiadaniem przez badacza wiedzy ekonomicznej oraz kompetencji i wrażliwości kulturowej.

Monografia została przygotowana przez zespół Autorów reprezentujących dziewięć polskich i czeskich uniwersytetów, których łączy podejmowanie badań dotyczących problematyki polsko-czeskich relacji z uwzględnieniem wielu punktów widzenia i kontekstów, a w tym ekonomicznego, finansowego, zarządczego i społeczno-kulturowego. Książka ta jest jednym z przejawów współpracy między polskimi oraz czeskimi uczelniami, a jej wydanie towarzyszy II Kongresowi Czechoznawstwa Polskiego i Polonoznawstwa Czeskiego 2023, a w szczególności wyraża problematykę będącą w centrum zainteresowania sekcji nauk ekonomicznych tego Kongresu.

Autorzy tekstów prezentują wyniki badań naukowych i podejmują dyskusję nad rolą dyplomacji kulturalnej Polski i Czech, funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego w Polsce i w Czechach, polityką pomocy publicznej tych krajów. Monografia obejmuje również problematykę dotyczącą warunków życia na polsko-czeskim pograniczu. Istotne płaszczyzny rozważań stanowią także koncepcja zrównoważonego rozwoju, gospodarka o obiegu zamkniętym, polityka energetyczna oraz współpraca transgraniczna i związane z nią wyzwania dla Polski i Czech. Ponadto Autorzy monografii analizują różne aspekty związane z fiskalnym wymiarem relacji polsko-czeskich oraz z interwencją walutową Czeskiego Banku Narodowego, percepcją współczesnego pieniądza i kryptowalut wśród Polaków i Czechów.

Opracowania składające się na monografię odzwierciedlają różnorodność problemów badawczych związanych ze współpracą pomiędzy polskimi i cze-

skimi podmiotami rynku oraz wskazują na wielość czynników stymulujących i utrudniających pogłębianie relacji polsko-czeskich w wymiarze gospodarczym, kulturalnym czy naukowym.

Publikacja składa się z czterech części. Pierwsza z nich dotyczy kulturowych i społecznych uwarunkowań relacji polsko-czeskich. Otwiera ją opracowanie dotyczące roli i form dyplomacji kulturalnej Polski i Czech, a rozważania w nim prowadzone uwzględniają przechodzenie od dyplomacji tradycyjnej do dyplomacji publicznej. Bogusława Drelich-Skulska oraz Magdalena Sobocińska podkreślają, że dla obu krajów znamienne było w pierwszym okresie po przełomie w 1989 roku nadawanie prymatu kwestiom ekonomicznym, a nie kulturowym. Zwiększenie znaczenia kultury w polityce zagranicznej następowało w obu krajach od okresu przedakcesyjnego, w którym traktowano kulturę w kontekście możliwości ukazywania własnego dorobku. Autorki zwracają również uwagę na to, że istnieje potrzeba kontynuacji dotychczas wypracowanych rozwiązań w zakresie dyplomacji kulturalnej, ale także poszukiwania nowych, które pozwoliłyby na lepsze poznanie kultury polskiej w Czechach oraz czeskiej w Polsce.

Kwestią podjętą w monografii jest również zagadnienie efektywności szkolnictwa wyższego w Polsce i w Czechach. Agnieszka Bem i Paweł Prędkiewicz wykazują, że system szkolnictwa wyższego w obu krajach charakteryzuje się wieloma podobieństwami. Jest to przede wszystkim wynik procesów zachodzących w ramach Unii Europejskiej, które prowadzą do standaryzacji ścieżek kształcenia, umożliwiającej rozwijanie międzynarodowej mobilności studentów i uznawanie nabytych kompetencji. Występują jednak w tym obszarze także istotne różnice dotyczące liczby pracowników uczelni wyższych czy też poziomu umiędzynarodowienia. Przeprowadzona przez Autorów analiza z wykorzystaniem metody DEA pozwoliła na wyodrębnienie krajów o najwyższej efektywności systemu szkolnictwa wyższego i stwierdzenie, iż wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej należą do nich Czechy, Polska i Słowenia.

Kolejne opracowanie – Adama A. Ambroziaka – dotyczy kierunków polityki pomocy publicznej Polski i Czech po akcesji do Unii Europejskiej. Autor niniejszego rozdziału podkreśla, że zarówno Polska, jak i Czechy, przystępując do tego ugrupowania, musiały dostosować swoją politykę pomocy publicznej do zasad jej udzielania w Unii Europejskiej. Mimo że w obu państwach istotną rolę w interwencji publicznej odgrywały środki z kolejnych wieloletnich perspektyw finansowych, to jednak ich ukierunkowanie i natężenie było odmienne ze względu na uwarunkowania i potrzeby krajowe. Dokonana przez Autora analiza wskazuje, że struktura pomocy publicznej Czech jest bliżej średniej unijnej niż Polski.

Karolina Krawiec, dążąc w swoim opracowaniu do ukazania relacji polsko-czeskich w ujęciu społeczno-ekonomicznym i dokonując analiz statystyk

handlu zagranicznego, podkreśla, że Polska i Czechy są dla siebie ważnymi partnerami handlowymi, a współpraca między tymi krajami jest widoczna w sferze nie tylko gospodarczej, lecz także edukacyjnej, kulturowej czy też ochrony środowiska.

Teksty zawarte w drugiej części monografii prezentują współpracę między Polską a Czechami w kontekście warunków życia ludności i rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Jaroslava Dědková oraz Piotr Gryszel, prowadząc analizy dotyczące warunków życia na polsko-czeskim pograniczu, ilustrują swoje rozważania przykładem Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. W opracowaniu ukazują sześć grup czynników mających wpływ na warunki życia, tj. dostępność mieszkań i usług służby zdrowia, rynek pracy i podmiotową strukturę gospodarki narodowej, poziom wynagrodzeń oraz poziom cen towarów i usług. Autorzy tego opracowania podkreślają, że warunki życia w polskiej oraz czeskiej części Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa nie różnią się diametralnie od siebie.

Z kolei Eva Kovářová i Ivana Čermáková, przedstawiając problem ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego jako jeden z długofalowych priorytetów Unii Europejskiej i jej państw członkowskich, podkreślają, że zarówno w Czechach, jak i w Polsce ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego znacznie się zmniejszyło w latach 2010-2020. Jednak bardziej szczegółowa analiza wykazała, że pozytywne zmiany w tym zakresie nie dotyczą wszystkich grup w takim samym stopniu. W opracowaniu zwrócono uwagę na to, że w szczególności osoby starsze, osoby słabiej wykształcone lub gospodarstwa domowe z samotnymi rodzicami pozostawały w grupie relatywnie wyższego zagrożenia ubóstwem czy wykluczeniem społecznym, a nawet zwiększyło się występowanie ubóstwa i wykluczenia społecznego w tych grupach ludności w badanym okresie.

Eva Kostikov i Dawid Szramowski dokonują analizy postępów i wyzwań stojących przed Polską i Czechami w związku z wdrażaniem zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Na podstawie przeprowadzonego procesu badawczego Autorzy wskazują, że Czechy i Polska poczyniły postępy w promowaniu zrównoważonej gospodarki odpadami i w zmniejszaniu zależności od ograniczonych zasobów. Podkreślają jednak, że Republika Czeska ma bardziej zaawansowaną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wyższe wskaźniki recyklingu można przypisać dobrze rozwiniętej infrastrukturze i silniejszym ramom prawnym. Natomiast Bartosz Fortuński przedstawił wpływ polskiego i czeskiego handlu zagranicznego na rzeczywistą otwartą emisję CO₂ w latach 2000-2020 w kontekście polityki energetycznej Unii Europejskiej.

Trzecia część monografii dotyczy szans i wyzwań związanych z polsko-czeską współpracą transgraniczną. Zespół Autorów w składzie: Katarzyna Łukaniszyn-Domaszewska, Elżbieta Karaś, Katarzyna Mazur-Włodarczyk i Roman

Śmietański prezentuje współpracę transgraniczną jako czynnik determinujący zrównoważony rozwój regionu przygranicznego na przykładzie pogranicza polsko-czesko-słowackiego. Autorzy rozdziału podkreślają, że pogłębianiu współpracy transgranicznej sprzyjają naturalne tendencje integracyjne zachodzące w regionach przygranicznych oraz wysoka dostępność środków unijnych z programu Interreg. Wskazują także na to, że efekty współpracy transgranicznej są wyraźnie widoczne przede wszystkim w dziedzinie kultury, edukacji, sportu i turystyki, administracji, a w o wiele mniejszym stopniu w sferze gospodarczej. Ten sam zespół badaczy w kolejnym rozdziale monografii przedstawia model budowania współpracy transgranicznej na przykładzie klastra zrównoważonego rozwoju oraz turystyki prozdrowotnej w regionie polsko-czeskim i zaznacza, że rozwój struktur klastrowych na pograniczu przyczynia się do przewyciężenia negatywnych aspektów peryferyjnego położenia tych obszarów i jednocześnie lepszego wykorzystania możliwości rozwojowych wynikających z bliskości sąsiedniego kraju, a także sprzyja promocji idei europejskości i współpracy międzynarodowej.

Zuzana Khendriche Trhlínová przedstawia rolę projektów czesko-polskich w rozwoju terytorium oraz we wzmacnianiu wspólnej tożsamości i partnerstwa na obszarach przygranicznych Czech i Polski. Na podstawie analizy projektów oraz badań terenowych wskazuje także główne korzyści wynikające z realizacji wspólnych projektów dla rozwoju obu krajów.

Problematyka monografii obejmuje również kwestie związane z postrzeganiem przez Polaków i Czechów sporu o KWB Turów w kontekście uwarunkowań dalszej integracji mieszkańców Euroregionu Nysa. Łukasz Wróblewski, na podstawie badań empirycznych zrealizowanych przez polsko-czeski zespół badawczy, wskazuje, że blisko dwuletni polsko-czeski spór o KWB Turów w negatywny sposób wpłynął na aktywność transgraniczną mieszkańców pogranicza polsko-czeskiego. Wpływ ten jednak był relatywnie słaby oraz krótkotrwały i w ostatecznym rozrachunku nie przełożył się istotnie na proces integracji mieszkańców polskiej i czeskiej strony Euroregionu Nysa.

Płaszczyzną rozważań podejmowanych przez Autorów tekstów tworzących czwartą część monografii są kwestie związane z finansowymi i zarządczymi wymiarami relacji polsko-czeskich. Piotr Luty identyfikuje, na podstawie analizy publikacji z bazy Scopus, kierunki badań naukowców z Polski i Czech w obszarze rachunkowości i podatków. Podkreśla, że istnieją wspólne zainteresowania polskich i czeskich naukowców w ramach raportowania finansowego i niefinansowego, a także opodatkowania, a w tym unikania opodatkowania, jak również rozwoju systemów podatkowych. W kontekście relatywnie małej liczby współautorskich publikacji Polaków i Czechów w renomowanych czasopismach Autor zwraca uwagę na potrzebę dzielenia się wiedzą i rozwijania współpracy przez tworzenie nowych zespołów badawczych.

Lenka Farkačová wskazuje na znaczenie aspektów fiskalnych w relacjach między podmiotami gospodarczymi w Czechach i w Polsce. Autorka podkreśla, że oba te kraje wykazują podobieństwa w zakresie kosztów pracy i podatku VAT, czyli aspektów, które w głównej mierze wpływają na motywacje firm do kontynuowania działalności w danym kraju. Analizowane kraje są zorientowane na eksport, a ich polityka fiskalna wykazuje wiele podobieństw. Jednak w krótkim okresie występują sytuacje, w których przejściowe zmiany w polityce fiskalnej jednego lub drugiego kraju prowadzą do efektów ubocznych w postaci zmian zachowań podmiotów rynku, zwłaszcza gospodarstw domowych.

Z kolei Andrea Tomášková prowadzi rozważania dotyczące interwencji walutowych Czeskiego Banku Narodowego oraz eksportu towarów i usług z Czech do krajów ze strefy euro i do Polski. Autorka podkreśla, że wśród kierunków eksportu produktów z Czech przeważają kraje Unii Europejskiej, a zwłaszcza Niemcy, Słowacja i Polska.

Marta Maciejasz i Robert Poskart, opierając rozważania na analizie wyników badań empirycznych dotyczących percepcji kryptowalut wśród młodych uczestników rynku finansowego w Polsce i w Czechach, wskazują na występujące w tym obszarze pewne różnice. Są one konsekwencją m.in. poziomu innowacyjności rynków finansowych badanych krajów czy też historycznych uwarunkowań i świadomości zbiorowej, kształtującej zachowania finansowe uczestników rynku. Wskazując także na podobieństwa, Autorzy zaznaczają, że respondenci z obu krajów dostrzegają potencjał tkwiący w kryptowalutach, choć w zestawieniu z innymi walutami znajdującymi się w obiegu ten wariant cechuje się najmniejszym zaufaniem.

Monografię kończy opracowanie dotyczące zarządzania audytem administracji publicznej, który znajduje również zastosowanie w odniesieniu do rynku transgranicznego. Václav Kupec zaprezentował model audytu 3D, który koncentruje się na danych, digitalizacji i diagnozie.

Serdecznie dziękujemy Autorom za przygotowanie wartościowych opracowań i wyrażamy przekonanie, że efekty badań naukowych prezentowane w monografii oraz wnioski z nich wynikające wskazują na potrzebę dalszej eksploracji ekonomicznych, zarządczych, a także społeczno-kulturowych wymiarów relacji polsko-czeskich, gdyż zmienność otoczenia tworzy nowe konteksty badawcze. Jednocześnie mamy nadzieję, że rozważania prezentowane w monografii będą wartościowe i inspirujące dla środowiska naukowego zajmującego się problematyką uwarunkowań i form współpracy między Polską a Czechami, a także dla różnych podmiotów odpowiedzialnych za wypracowywanie efektywnych mechanizmów służących wspieraniu współpracy między tymi krajami.

Bogusława Drelich-Skulska, Magdalena Sobocińska, Andrea Tomášková

Úvod

Výzkum různých oblastí česko-polské spolupráce je velmi složitý, protože vyžaduje interdisciplinární perspektivu a zohlednění ve výzkumném procesu nejen současných podmínek, ale také faktorů souvisejících s historií, kulturou a etapami vývoje politicko-ekonomických vztahů mezi státy. Šíření výsledků vědeckého výzkumu v této oblasti by, kromě naplnění poznávacích cílů, mělo sloužit k prohlubování spolupráce a partnerství mezi Českou republikou a Polskem v mnoha oblastech společensko-ekonomického života a k lepšímu využití rozvojových příležitostí prostřednictvím synergického rozšiřování zdrojů. Nutno dodat, že provádění hloubkových analýz a formulování hodnotných závěrů je podmíněno tím, aby badatelé měli ekonomické znalosti a kulturní kompetence a citlivost.

Monografie byla připravena kolektivem autorů zastupujících devět českých a polských univerzit, které spojuje výzkum zaměřený na problematiku česko-polských vztahů se zohledněním různých hledisek a souvislostí, včetně ekonomických, finančních, manažerských a sociokulturních. Tato kniha je jedním z projevů spolupráce mezi českými a polskými vysokými školami a její vydání doprovází II. Kongres polských bohemistických a českých polonistických studií 2023, a zejména vyjadřuje problematiku, která je středem zájmu sekce ekonomických věd tohoto Kongresu.

Autoři textů prezentují výsledky vědeckého výzkumu a diskutují o roli kulturní diplomacie České republiky a Polska, fungování vysokého školství v České republice a Polsku a o politice veřejné podpory těchto zemí. Monografie se zabývá také problematikou životních podmínek v česko-polském příhraničí. Důležitou úrovní úvah je také koncepce udržitelného rozvoje, cirkulární ekonomika, energetická politika a přeshraniční spolupráce a s ní související výzvy pro Českou republiku a Polsko. Kromě toho autoři monografie analyzují různé aspekty související s fiskální dimenzí česko-polských vztahů a měnovou intervencí České národní banky, vnímáním moderních peněz a kryptoměn Čechy a Poláky.

Příspěvky obsažené v monografii odrážejí rozmanitost výzkumných problémů souvisejících se spoluprací mezi českými a polskými subjekty na trhu a poukazují na mnohost faktorů, které podporují, resp. brání prohlubování česko-polských vztahů v ekonomické, kulturní nebo vědecké dimenzi.

Monografie se skládá ze čtyř částí. První z nich se týká kulturních a společenských podmínek česko-polských vztahů. Monografii otevírá příspěvek o roli a formách kulturní diplomacie Česka a Polska a úvahy v něm zohledňují přechod od tradiční diplomacie k veřejné diplomacii. Bogusława Drelich-Skulska a Magdalena Sobocińska zdůrazňují, že pro obě země bylo, v prvním období po přelomu v roce 1989, význačné upřednostňování ekonomických otázek, nikoli kulturních. K nárůstu významu kultury v zahraniční politice docházelo v obou zemích již od předvstupního období, kdy byla kultura považována za možnost k prezentaci vlastního výdobytku. Autorky také poukazují na to, že je na jedné straně třeba pokračovat v doposud vypracovaných řešeních v oblasti kulturní diplomacie, ale také hledat řešení nová, která by umožnila lepší poznání polské kultury v České republice a české kultury v Polsku.

Monografie se zabývá také otázkou efektivity vysokého školství v České republice a Polsku. Agnieszka Bem a Paweł Prędkiewicz ukazují, že systém vysokoškolského vzdělávání v České republice a Polsku má mnoho podobností. Je to především výsledek procesů probíhajících v Evropské unii, které vedou ke standardizaci vzdělávacích drah, umožňující rozvíjení mezinárodní mobility studentů a uznávání získaných kompetencí. V této oblasti však existují i značné rozdíly, týkající se počtu zaměstnanců vysokých škol nebo úrovně internacionalizace. Analýza, kterou autoři uskutečnili pomocí metody DEA, umožnila identifikovat státy s nejvyšší efektivitou vysokoškolského systému a dospět k závěru, že mezi státy střední a východní Evropy k nim patří Česká republika, Polsko a Slovinsko.

Další příspěvek – Adama A. Ambroziaka – se týká směrů politiky veřejné podpory Česka a Polska po vstupu do Evropské unie. Autor této kapitoly zdůrazňuje, že Česká republika i Polsko musely při vstupu do Evropské unie přizpůsobit svou politiku veřejné podpory pravidlům jejího poskytování v Evropské unii. Ačkoli v obou zemích hrály při veřejných intervencích důležitou roli prostředky z jednotlivých víceletých finančních perspektiv, tak jejich zaměření a intenzita se lišily v závislosti na národních podmínkách a potřebách.

Z autorovy analýzy vyplývá, že struktura veřejné podpory v České republice je oproti Polsku blíže průměru EU.

Karolina Krawiec ve své studii, jejímž cílem je ukázat česko-polské vztahy ze socioekonomického hlediska a analyzovat statistiky zahraničního obchodu, zdůrazňuje, že Česká republika a Polsko jsou pro sebe navzájem důležitými obchodními partnery a že spolupráci mezi oběma státy lze vidět nejen v hospodářské oblasti, ale také v oblasti vzdělávání, kultury a ochrany životního prostředí.

Příspěvky zařazené do druhé části monografie představují spolupráci mezi Českou republikou a Polskem v kontextu životních podmínek obyvatelstva a rozvoje cirkulární ekonomiky.

Jaroslava Dědková a Piotr Gryszel, kteří analyzují životní podmínky v česko-polském příhraničí, ilustrují své úvahy na příkladu Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa. V příspěvku uvádějí šest skupin faktorů ovlivňujících životní podmínky, tj. dostupnost bydlení a zdravotnických služeb, trh práce a strukturu subjektů národního hospodářství, výši mezd a úroveň cen zboží a služeb. Autoři tohoto příspěvku zdůrazňují, že životní podmínky v české a polské části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa se diametrálně neliší.

Kdežto Eva Kovářová a Ivana Čermáková prezentují problematiku snižování chudoby a sociálního vyloučení jako jednu z dlouhodobých priorit Evropské unie a jejích členských států a zdůrazňují, že jak v České republice, tak v Polsku došlo mezi lety 2010 a 2020 k výraznému snížení rizika chudoby a sociálního vyloučení. Podrobnější analýza však ukázala, že pozitivní změny v této oblasti se netýkají ve stejné míře všech skupin. V příspěvku bylo upozorněno na skutečnost, že zejména starší lidé, lidé s nižším vzděláním nebo domácnosti s rodičem samoživitelem zůstávají relativně více ohroženi chudobou nebo sociálním vyloučením, a výskyt chudoby a sociálního vyloučení v těchto skupinách obyvatelstva ve sledovaném období se dokonce zvýšil.

Eva Kostikov a Dawid Szramowski analyzují pokroky a výzvy, kterým čelí Česká republika a Polsko v souvislosti s uplatňováním zásad cirkulární ekonomiky. Na základě provedeného výzkumu autoři uvádějí, že Česká republika a Polsko dosáhly pokroku v prosazování udržitelného nakládání s odpady a snižování závislosti na omezených zdrojích. Zdůrazňují však, že Česká republika má pokročilejší cirkulární ekonomiku, kde lze vyšší míru recyklace přičíst dobře rozvinuté infrastruktuře a silnějšímu právnímu rámci. Kdežto Bartosz Fortuński představil vliv českého a polského zahraničního obchodu na reálné emise CO₂ v letech 2000-2020 v kontextu energetické politiky Evropské unie.

Třetí část monografie se zabývá příležitostmi a výzvami souvisejícími s česko-polskou přeshraniční spoluprací. Tým autorů, který tvoří: Katarzyna Łukaniszyn-Domaszewska, Elżbieta Karaś, Katarzyna Mazur-Włodarczyk a Roman Śmietański prezentují přeshraniční spolupráci jako faktor rozhodující o udržitelném rozvoji příhraničního regionu na příkladu česko-slovensko-polského příhraničí. Autoři kapitoly zdůrazňují, že k prohlubování přeshraniční spolupráce přispívají přirozené integrační trendy probíhající v příhraničních regionech a vysoká dostupnost evropských prostředků z programu Interreg. Poukazují také na skutečnost, že efekty přeshraniční spolupráce jsou výrazně viditelné především v oblasti kultury, vzdělávání, sportu a cestovního ruchu, správy a v mnohem menší míře v hospodářské oblasti. V další kapitole monografie tentýž tým badatelů představuje model budování přeshraniční spolupráce na příkladu klastru udržitelného rozvoje a zdravotně orientovaného cestovního ruchu v česko-polském regionu a poukazuje na to, že rozvoj klastrových struktur

v příhraničí přispívá k odbourávání negativních aspektů periferní polohy těchto území a zároveň k lepšímu využití rozvojových možností vyplývajících z blízkosti sousední země, a také přispívá k podpoře myšlenky evropanství a mezinárodní spolupráce.

Zuzana Khendriche Trhlínová představuje roli česko-polských projektů v rozvoji území a v posilování společné identity a partnerství v příhraničních oblastech Česka a Polska. Na základě analýzy projektů a terénního výzkumu také identifikuje hlavní přínosy vyplývající z realizace společných projektů pro rozvoj obou zemí.

Problematika monografie je také zaměřena na otázky související s vnímáním sporu o hnědouhelný důl Turów Poláky a Čechy v kontextu podmínek pro další integraci obyvatel Euroregionu Nisa. Łukasz Wróblewski na základě empirického výzkumu, uskutečněného česko-polským výzkumným týmem, poukazuje na to, že téměř dva roky trvající česko-polský spor o hnědouhelný důl Turów negativně ovlivnil přeshraniční aktivity obyvatel česko-polského příhraničí. Tento vliv byl však poměrně slabý a krátkodobý a v konečném důsledku neměl na proces integrace obyvatel české a polské strany Euroregionu Nisa výraznější dopad.

Úvahy autorů textů, které tvoří čtvrtou část monografie, se zaměřují na otázky související s finančními a manažerskými rozměry česko-polských vztahů.

Piotr Luty, na základě analýzy publikací z databáze Scopus, identifikuje směry výzkumu vědců z Česka a Polska v oblasti účetnictví a daní. Zdůrazňuje, že existují společné zájmy českých a polských vědců v rámci finančního a nefinančního výkaznictví, a také zdanění, včetně daňových úniků, a rozvoje daňových systémů. V souvislosti s relativně malým počtem spoluautorských publikací Čechů a Poláků v renomovaných časopisech autor poukazuje na potřebu sdílení znalostí a rozvíjení spolupráce vytvářením nových výzkumných týmů.

Lenka Farkačová poukazuje na význam fiskálních aspektů ve vztazích mezi podnikatelskými subjekty v České republice a Polsku. Autorka zdůrazňuje, že Česká republika a Polsko vykazují podobnosti v oblasti nákladů na pracovní sílu a DPH, což jsou aspekty, které v hlavní míře ovlivňují motivaci podniků pokračovat v činnosti v dané zemi. Obě analyzované země jsou exportně orientované a jejich fiskální politika vykazuje mnoho podobností. V krátkodobém horizontu však dochází k situacím, kdy přechodné změny ve fiskální politice jedné nebo druhé země vedou k vedlejším účinkům v podobě změn v chování subjektů na trhu, zejména domácností.

Andrea Tomášková se pak zamýšlí nad měnovými intervencemi České národní banky a vývozem zboží a služeb z České republiky do zemí eurozóny a Polska. Autorka zdůrazňuje, že vývozními destinacemi výrobků z ČR jsou převážně státy Evropské unie, zejména Německo, Slovensko a Polsko.

Marta Maciejasz a Robert Poskart, na základě analýzy výsledků empirického výzkumu týkajícího se vnímání kryptoměn mladými účastníky finančního trhu v České republice a v Polsku, poukazují na některé rozdíly vyskytující se v této oblasti. Tyto rozdíly jsou mimo jiné důsledkem úrovně inovací na finančních trzích řešených zemí nebo historických podmínek a kolektivního povědomí, které ovlivňují finanční chování účastníků trhu. Autoři také poukazují na podobnosti a zdůrazňují, že respondenti z obou zemí vnímají potenciál kryptoměn, ačkoli ve srovnání s jinými obchodovanými měnami má tato varianta nejmenší důvěru.

Monografii uzavírá příspěvek týkající se řízení auditu ve veřejné správě, který je aplikován i ve vztahu k přeshraničnímu trhu. Václav Kupec představil 3D model auditu, který je zaměřen na data, digitalizaci a diagnostiku.

Srdečně děkujeme autorům za přípravu cenných příspěvků a vyjadřujeme přesvědčení, že výsledky vědeckého výzkumu prezentované v monografii a závěry z nich vyplývající ukazují na potřebu dalšího zkoumání ekonomických, manažerských i sociokulturních dimenzí česko-polských vztahů, neboť proměnlivost prostředí vytváří nové výzkumné kontexty. Zároveň doufáme, že úvahy uvedené v monografii budou hodnotné a inspirativní pro vědeckou obec zabývající se problematikou podmínek a forem spolupráce mezi Českou republikou a Polskem, a také pro různé subjekty odpovědné za vypracování efektivních mechanismů na podporu spolupráce mezi těmito zeměmi.

Bogusława Drelich-Skulska, Magdalena Sobocińska, Andrea Tomášková

Introduction

Research regarding various areas of Polish-Czech co-operation is characterised by its fairly large complexity, and thus requires an approach from the interdisciplinary perspective as well as including in the research process not only the current conditions, but also the factors connected with the history, culture and the stages in the development of political and economic relations between these countries. The popularisation of the results of scientific studies concerning these subjects, apart from serving cognitive purposes, should also serve to extend the co-operation and partnership between Poland and Czechia in many areas of their socio-economic life, and to make better use of the development opportunities, owing to the synergic expansion of their resources. It is worth adding here that conducting in-depth analyses and formulating valuable conclusions depend on the knowledge of economics, competencies and cultural sensitivity on the part of researchers.

This monograph was prepared by authors representing nine Polish and Czech universities, who are linked by undertaking research concerning issues of Polish-Czech relations, including many diverse points of view and contexts, such as economic, financial, managerial, and socio-cultural. The monograph constitutes one of the forms of co-operation between universities of both countries, and its publication coincides with the 2nd Congress of Czech Studies in Poland and Polish Studies in Czechia in 2023, and in particular deals with the problems central to the interests of the economic sciences section of the Congress.

The authors of the papers present the results of their research, and enter into a debate on the role of the cultural diplomacy of Poland and Czechia, the functioning of the tertiary education system in both countries, and their policies of state aid. The monograph also addresses the problems concerning living conditions in the Polish-Czech border areas. Another significant aspect of these considerations is the concept of sustainable growth, circular economy, energy policy, as well as transborder co-operation and the ensuing challenges for both Poland and Czechia. Moreover, the authors also analysed various aspects linked to the fiscal dimension of the Polish-Czech relations, together with the currency intervention on the part of the Czech National Bank, as well as the perception of modern-day money and cryptocurrencies by Poles and Czechs.

The studies included in the monograph reflect the diversity of the research problems connected with the co-operation between Polish and Czech market

entities, and indicate the multitude of factors, both stimulating and obstructing the deepening of Polish-Czech relations in their economic, cultural and academic dimensions.

The publication consists of four parts. The first concerns cultural and social conditions in Polish-Czech relations. The monograph commences with a paper on the role and form of the cultural diplomacy of both countries, including the transition from traditional to public diplomacy. Bogusława Drelich-Skulska and Magdalena Sobocińska indicate that during the initial period following the transformation in 1989, both Poland and Czechia gave priority to economic issues and not those cultural. An increase in the importance of culture in foreign policy of the two countries took place in the period prior to their EU accession, when culture was approached in terms of an opportunity to present their own achievements. The authors also point out that apart from the need to continue with the already existing solutions in the area of cultural diplomacy, it is also necessary to search for new ideas to allow for a better knowledge of Polish culture in Czechia, and of Czech culture in Poland.

Another issue addressed in the monograph is the effectiveness of the tertiary education system in Poland and Czechia. Agnieszka Bem and Paweł Prędkiewicz suggest that the higher education systems in both countries show many similarities, which is mainly due to the ongoing processes within the European Union, leading to the standardisation of educational paths allowing the international mobility of students and recognition of the competencies they acquired. However, there are also significant discrepancies regarding the numbers of academic staff and the level of their internationalisation. The analysis conducted by the authors using the DEA method enabled to distinguish countries with the highest effectiveness of the system of tertiary education, and to state that among the countries of Central and Eastern Europe these are Czechia, Poland and Slovenia.

The paper by Adam A. Ambroziak describes the directions of the state aid policies of Poland and Czechia following their EU accession. The author emphasised the fact that both countries, on becoming EU Member States, had to adapt these policies to the rules which regulate granting state aid in the EU. Although in both countries a major role in state interventions was played by funds from the subsequent long-term EU financial perspectives, yet their directions and intensity differed due to the domestic conditions and needs. The analysis carried out by the author showed that the structure of state aid in Czechia was closer to the EU average than in the case of Poland.

Karolina Krawiec, attempted to show Polish-Czech relations in their socio-economic aspect, and through the conducted analyses of the statistical data regarding foreign trade demonstrated that Poland and Czechia are important

trade partners for each other, and that their co-operation can be seen not only in the sphere of economics, but also in education, culture and protection of the environment.

The articles included in the second part of the monograph present the co-operation between Poland and Czechia in the context of the living conditions of their populations and the development of a circular economy.

Jaroslava Dědková and Piotr Gryszel, in conducting their analyses of the living conditions in the Polish-Czech border territory, illustrated their considerations using an example of the Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Their study describes six groups of factors which impact on the living conditions, namely: availability of accommodation and healthcare services, the labour market and structure of the domestic economy, levels of remuneration and the level of prices of goods and services. The authors stress that the living conditions in Polish and Czech parts of the Euroregion Neisse-Nisa-Nysa do not differ substantially.

Eva Kovářová and Ivana Čermáková presented the problem of reducing poverty and social exclusion as one of the long-term priorities of the EU and its member states, stressing that both in Czechia and in Poland the risk of poverty and social exclusion greatly diminished in the period between 2010 and 2020. However, a much more detailed analysis showed that these positive changes do not apply in the same degree to all groups in society. The study pointed out that in particular older people, those with less education, and households of single parents remained among those affected by the relatively higher risk of poverty and social exclusion, and that such phenomena as poverty and social exclusion in these groups became more frequent over the years under study.

Eva Kostikov and Dawid Szramowski analysed the progress and challenges facing Poland and Czechia in connection with implementing principles of a circular economy. Based on their research, the authors indicate that Czechia and Poland advanced in the promotion of sustainable waste management and the reduction of reliance on limited natural resources. Nevertheless, they emphasise the fact that Czechia has a more advanced circular economy, where the higher recycling indicators can be associated with a well-developed infrastructure and a stronger legal framework. Bartosz Fortuński described in his study the impact of Polish and Czech foreign trade on the real, open CO₂ emissions in the period 2000-2020, in the context of the EU energy policy.

The third part of the monograph discusses the opportunities and challenges connected with the Polish-Czech transborder co-operation. The following authors: Katarzyna Łukaniszyn-Domaszewska, Elżbieta Karaś, Katarzyna Mazur-Włodarczyk and Roman Śmietański presented the transborder co-operation as a factor determining the sustainable growth of the border territories based on the example of the Polish-Czech-Slovak border areas. The authors suggest

that the expansion of transborder co-operation is helped both by the natural integration tendencies present in such areas, as well as the increased availability of EU funds provided by the Interreg programme. They also draw attention to the fact that the results of transborder co-operation are clearly visible in, above all, in the spheres of culture, education, sport and tourism, and administration, and far less in the economy. The same team of authors, in another section of the monograph described a model of building transborder co-operation based on the cluster of sustainable growth and pro-health tourism in the Polish-Czech border region, stressing that the development of cluster structures in the these areas contributes to overcoming the negative aspects of their peripheral location, and also to the better usage of the development possibilities resulting from their vicinity to a neighbouring country, and also favours promoting the ideas of Europeanism and international collaboration.

Zuzana Khendriche Trhlínová described the role of Czech-Polish projects in developing the regions and strengthening their shared identity and partnership in the transborder areas of Poland and Czechia. Based on the analyses of projects and field research, the author also indicates the main advantages arising from the realisation of the joint projects for the development of both countries.

The problems addressed in the monograph also include the issues connected with the perception of Poles and Czechs regarding the dispute about the KWB Turów [the lignite mine] in the context of the possibilities of the further integration of the inhabitants of the Euroregion Nysa. Based on empirical studies conducted by a Polish-Czech research team, Łukasz Wróblewski suggests that the nearly two-year-long dispute over the Turów mine negatively affected the transborder activity of the inhabitants of that area. However, that impact was relatively weak and short-lived, and in the final outcome did not influence significantly the process of the integration of the Czech and Polish inhabitants of the Euroregion Nysa.

The aspect addressed in the papers included in the fourth part of the monograph concerns the issues linked with the financial and managerial dimension of Polish-Czech relations.

Piotr Luty identified, based on the analysis of publications listed in the Scopus database, the directions of Polish and Czech research in the area of accounting and taxation. The author points out that there are shared interests on the part of Polish and Czech economists in terms of both financial and non-financial reporting as well as taxation, including tax evasion, and also the development of the systems of taxation. In the context of a relatively small number of joint Polish and Czech publications in reputable academic journals, the author points to the necessity of sharing knowledge and developing co-operation by creating new research teams.

Lenka Farkačová emphasised the importance of the fiscal aspects in relations between business entities in Czechia and Poland, stressing that both countries show similarities in the area of labour costs and VAT, i.e. the aspects which mainly impact on the motivation of companies to continue their activity in a given country. Poland and Czechia are oriented towards exports, and their fiscal policies show many similarities, however in the short run, situations occur when transitory changes in the fiscal policy of one of these countries can lead to side effects, such as the change in behaviour of market entities, especially households.

The paper by Andrea Tomášková presents considerations regarding currency interventions by the Czech National Bank, as well as the export of goods and services from Czechia to the eurozone countries and to Poland. The author highlights the fact that among the destinations of the export of Czech products, EU countries dominate, in particular Germany, Slovakia and Poland.

Marta Maciejasz and Robert Poskart, based on the analysis of empirical research concerning the perception of cryptocurrencies among the young market participants of the financial markets in Poland and in Czechia, indicate certain differences existing in this area. These result from, among others, the level of innovativeness in the financial markets of the examined countries, as well as their historical conditions and collective awareness, shaping the behaviour of market players. The authors also pointed out the similarities, suggesting that the respondents from both countries see the potential of cryptocurrencies, however compared to other currencies in circulation, this particular variant generates the least trust.

The monograph concludes with a study concerning management of audit in the public administration sector, which is also applied in the transborder market. Its author, Václav Kupec, presented a 3D audit model, which concentrates on data, digitalisation and diagnosis.

We would like to cordially thank all the authors for preparing their valuable studies, and express our belief that the research results presented in this monograph and the related conclusions indicate the need for the further exploration of the economic, managerial and socio-cultural dimensions of the Polish-Czech relations as the variability of the environment creates new research contexts. At the same time, we also hope that the studies presented in this monograph will be valuable and inspirational for researchers exploring the subject of the conditions and forms of co-operation between Poland and Czechia, as well as other entities responsible for the creation of effective mechanisms serving to support the collaboration of these countries.

Bogusława Drelich-Skulska, Magdalena Sobocińska, Andrea Tomášková